

Valvira

Lausunto

01.03.2018

Asia: VM003:00/2017 VM/155/03.01.00/2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 5 §, 6 § ja 7 §:n 1 momentin kumoamisesta

1. Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Hallituksen esityksessä todetaan, että tällä hetkellä ei ole olemassa selkeitä säännöksiä, joilla edistetään julkisen sektorin digitaalisten palvelujen laatua ja saatavuutta. Hallituksen esityksen tavoite kerätä hajallaan oleva lainsäädäntö yhteen on hyvä. Mutta selkeyden tavoite ei täysin toteudu, koska esityksen perustelut ovat osittain vaikeasti ymmärrettäviä. Tämä johtuu varmasti suurelta osin siitä direktiivin sisällön avaamisesta kansallisessa lainsäädännössä. Kun laki kuitenkin tulee olemaan oleellista lainsäädäntöä laajalti sekä viranomaisten että yksityisten tahojen ja henkilöiden toiminnassa, olisi selkeyteen vielä syytä kiinnittää huomiota.

Lakiehdotuksen perustelujen mukaan saavutettavuusdirektiivin kansallinen täytäntöönpano on päädytty toteuttamaan omana lakinaan, mikä on hyvä asia. Lisäksi perusteluissa todetaan, että otetaan huomioon myöhemmin voimaan tuleva esteettömyysdirektiivi. Sekin on hyvä asia, mutta perusteluista ei ilmene, millä tavoin esteettömyysdirektiivi on huomioitu tässä valmistelussa.

Hallituksen esityksen yhtenä perustavoitteena on yhdenvertaisuuden toteuttaminen. Erityisesti sellaisten henkilöiden, joiden asioiminen esimerkiksi viranomaisten kanssa on muutoinkin haastavaa, kannalta hallituksen esityksen tavoitteen toteutuminen hieman huolestuttaa. Kaiken kaikkiaan digitaaliset palvelut parhaimmillaan tuovat palvelut kaikkien ulottuville samalla tavoin, yhdenvertaisesti, mikä on erittäin hyvä asia. Mutta samalla on huolehdittava siitä, että mikäli jollain ei todella ole mahdollisuutta käyttää digitaalisia palveluita, hänelle turvataan laadukkaat palvelut muulla tavoin.

2. Kommentit lakiehdotuksen pykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

1 luku: Yleiset säännökset

Kuten Valviran lausunnossa on edellä todettu, lakiehdotuksen perustelut ovat osittain vaikeaselkoiset. Myös keskeisten määritelmien sisältö on osittain vaikeasti avautuva ja osittain käytetään keskenään samantapaisia ilmaisuja. Sinänsä on erittäin hyvä, että määritelmiä on avattu, koska ne auttavat ymmärtämään lain soveltamisalaa.

Hallituksen esitysluonnoksen perusteluissa (s. 41) todetaan, että 3 §:n 1 momentin 7 kohdassa (pitäisi olla 6 kohdassa) soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi myös organisaatioihin, jotka saavat digitaalisten palvelujen kehittämiseen tai tarjoamiseen yli puolet kustannuksista tässä laissa tarkoitettulta viranomaiselta. Sama todetaan myös pykälätekstissä. Perusteluissa todetaan, että tuen tulisi kohdistua nimenomaan digitaalisen palvelun kehittämiseen tai tarjoamiseen, mutta yleistä toiminta-avustusta ei katsottaisi sellaiseksi tueksi, jonka perusteella tätä lakia pitäisi soveltaa. Mitä todennäköisemmin näillä tässä kohdassa mainituilla yrityksillä, säätiöllä ja yhdistyksillä on sellaisia digitaalisia palveluita, joita yksityishenkilöt käyttävät. Tässä herää huoli siitä, miten tämän rahoitusosuuden pystyy arvioimaan. Todennäköisesti on hyvinkin järjestettävissä, että tieto jostain löytyy helpolla, mutta siitä oli hyvä vähintään yksityiskohtaisissa perusteluissa todeta.

2 luku: Viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestäminen yleisölle

Hallituksen esitysluonnoksessa sivulla 38 toisessa kappaleessa mainitaan, että 2 lukua ei sovelleta julkisoikeudellisiin laitoksiin, elleivät ne hoida julkista hallintotehtävää. Julkisoikeudelliset laitokset hoitavat Valviran käsityksen mukaan kuitenkin aina joitain julkisia hallintotehtäviä, vaikka niillä olisi myös muita tehtäviä. Tätä voidaan verrata hallintolakiin, jonka säännöksiä sovelletaan valtion liikelaitoksissa ja julkisoikeudellisissa yhdistyksissä vain niiden hoitaessa julkista hallintotehtävää. Tämä kohta jää nyt hieman epäselväksi, joten sitä olisi syytä tarkentaa.

Lakiehdotuksen 6 §:ään sisältyy säännökset palvelun käyttäjän sähköisen tunnistamisen vaatimuksista ja rajoituksista. On erittäin hyvä, että tunnistamisesta tulisi oma pykälänsä, jolla ohjataan viranomaisen toimintaa sen osalta. On myös hyvä huomioida se, että tunnistaminen on välttämätöntä monissa palveluissa, mutta ei todellakaan kaikissa ja tätä arviointia voi viranomainen tehdä tapauskohtaisesti. Hallituksen esityksen perustelut antavat hyvän taustan tälle arvioinnille.

3 luku: Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

Lakiehdotuksen 3 luvussa säänneltäisiin muun muasa saavutettavuuskantelusta ja valituksesta. 11 §:n 2 momentissa säännösehdotuksessa käytetään termiä saavutettavuusvalitus. Se käsitellään valvontaviranomaisessa hallintolain mukaisena hallintoasiana. Valitusasia kuitenkin muualla lainsäädännössä on useimmiten valitus esimerkiksi alemmanasteisen viranomaisen tai tuomioistuimen tekemästä päätöksestä. Valvira toteaa, ettei ole tarkoituksenmukaista, että sekä saavutettavuusvalitus että -kantelu tehdään samalle valvontaviranomaiselle. Edellä todettuun viitaten Valvira toteaa, että valitusasiat tulisi ohjata hallinto-oikeuteen. Kanteluasiat kuuluvat luonnollisesti valvontaviranomaiselle.

lakiehdotuksen 10 §:n mukaiselle saavutettavuuspalautteelle ei ole määritelty määräaikaakaan eikä vanhenemisaikaa. Näiltä osin olisi hyvä tarkentaa säännöksiä.

4 luku: Saavutettavuusvaatimusten valvonta ja oikeussuoja

Valvontaviranomaista koskevat säännökset ja tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus ovat samantapaiset kuin esimerkiksi Valviralla on nyt sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa toteuttaessaan ja ne vaikuttavat tarkoituksenmukaisilta.

Lain 12 §:n 1 momentissa säädettäisiin saavutettavuusvaatimusten valvontaviranomaiseksi Etelä-Suomen aluehallintovirastoa. Hallituksen esitysluonnoksen perustelujen perusteella valvontaviranomaisen tehtävät on tarkoitus sijoittaa uuden Valtion lupa- ja valvontaviraston (Luova) toimialoista erillisenä toimintayksikkönä toimivaan oikeusturvayksikköön. Oikeusturvayksikköön on tarkoitus koota Luovalle säädetyt muut kuin viraston toimialoilla hoidettavat tehtäväkokonaisuudet, jotka liittyvät oikeusturvatehtäviin sekä valvontaan. Valvontaviranomaisen tehtävä on Valviran käsityksen mukaan hyvä ja tarkoituksenmukainen tehtävä Luovalle ja ennen sitä väliaikaisesti Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, koska sillä ja myöhemmin myös Luovalla on monipuolista kokemusta samantapaisista valvontatehtävistä kuin tässä lakiehdotuksessa mainitut valvontatehtävät. Valvontatehtävän sisältö tulee vielä konkretisoitumaan komission täytäntöönpanosäädöksessä. Valvontaviranomaisen riippumattomuus asettaa organisaatorakenteelle omat haasteensa.

5 luku: Erinäiset säännökset

-

3. Kommentit vaikutusten arviointiin

Valviran tehtävät tullaan pääosin siirtämään vuoden 2020 alusta aloittavaan Valtion lupa- ja valvontavirasto Luovaan. Näin ollen osa lakiehdotuksen toteuttamisen vaatimista toimista tullaan toteuttamaan muutosprosessiin liittyen Luovan verkkosivujen rakentamisen yhteydessä. Lisäksi Valvirassa on viime vuosina otettu käyttöön digitaalisia palveluita ja tätä kehittämistyötä jatketaan edelleen. Kehittämistyö kuitenkin edellyttäisi myös rahallista lisäpanostusta.

4. Muut kommentit

-

Henriksson Markus
Valvira

Kujala Ritva
Valvira